

■ Vendégségben a miniszternél

A jog nem lehet a politika eszköze

Dr. Vastagh Pál a jogalkotás természetéről, az új alkotmány előkészületeiről, az igazságügyi tárca feladatairól és a Szent István-i örökségről

■ Az elmúlt négy esztendő országgyűlési munkáját és kormányzati tevékenységét gyakorta bírálták azért, hogy törvényalkotási csúcsot javít, szinte hajszolja új és új törvények megalkotását. A néhány hete elfogalt miniszteri bársonyszékből Ön hogyan ítéli meg ezt, valóban a Guinness-rekordok egyikére pályázott a leköszönt kormány, vagy csak a rendszerváltozásból következő feladatait teljesítette?

– A jelenség rendkívül összetett, bonyolult. Az elmúlt négy évben valóban nagyszámú törvény született. Ez azonban nem egyedi eset, nem magyar jelenség, a nemzetközi tapasztalatok igazolják, hogy világtendencia. Nemrégiben egy konferencián, amelynek témája a Jogalkotás a jogállamban címet viselte, a téma egyik legismertebb nyugati szakértője, Georg Brunner arra figyelmeztetett, hogy az állam és a társadalom a túlszabályozás következtében szembe kerültek egymással, bekövetkezhet a jogszabályok inflációja. A rendszerváltás megismételhetetlen történelmi folyamata fölértékelte a jog szerepét. Kimondhatjuk, hogy az elmúlt években Magyarországon jogállami forradalom ment végbe. A politikai törekvéseket a jog szűrőjén keresztül lehetett érvényesíteni. Mindezek függvényében másképp válaszolhatunk arra a kérdésre, hogy sok vagy kevés törvény született, törvényalkotási rekordnak lehettünk részesei vagy tanúi és hogy a legszükségesebb törvények születtek-e meg. Tisztán kell látnunk azt is, hogy az új törvények az előző jogforrás struktúráján születhettek. Régebben a törvényerejű rendeletek nagy száma volt a jellemző, ezeket azonban csak törvényekkel lehet módosítani. Azzal is tisztában kell lennünk, hogy az egész jogi struktúrát meg kell újítani, felül kell vizsgálni, gazdagítani kell, a joghézagokat meg kell szüntetni.

■ Milyen tényezőkkel jellemezné a kialakuló jogállam jogforrás-rendszerét, milyen feladatokat lát az Igazságügyi Minisztérium legfontosabb feladatának?

– Elsőként annak hangsúlyozását, hogy az Országgyűlés törvényalkotó szerepe nem lehet formális. Meg kell különböztetni a végrehajtó hatalom és az Országgyűlés jogalkotási tevékenységét, speciális feladatait. Így lehet érdemi munkát végezni. Az Országgyűlés nem lehet törvénygyár, hiszen a képviselők fizikailag is képtelenek minden törvény minden paragrafusát érdemben megítélni és felelősen dönteni. Ennek érdekében szeretnénk tisztázni a jogalkotás különböző fórumait, hierarchiáját. Fontosnak ítélem a jogharmonizáció folytatását. Magyarországot, miután az Európa Tanács tagja lett, új kötelezettségek terhelik. A kapcsolatok világos perspektívát csak tiszta jog-képletek erősíthetik. Mindez befolyásolja gazdasági, kereskedelmi, kulturális kapcsolatainkat. Jogrendszerünkbe be kell építeni az európai sztenderdeket. A kormányon belül az

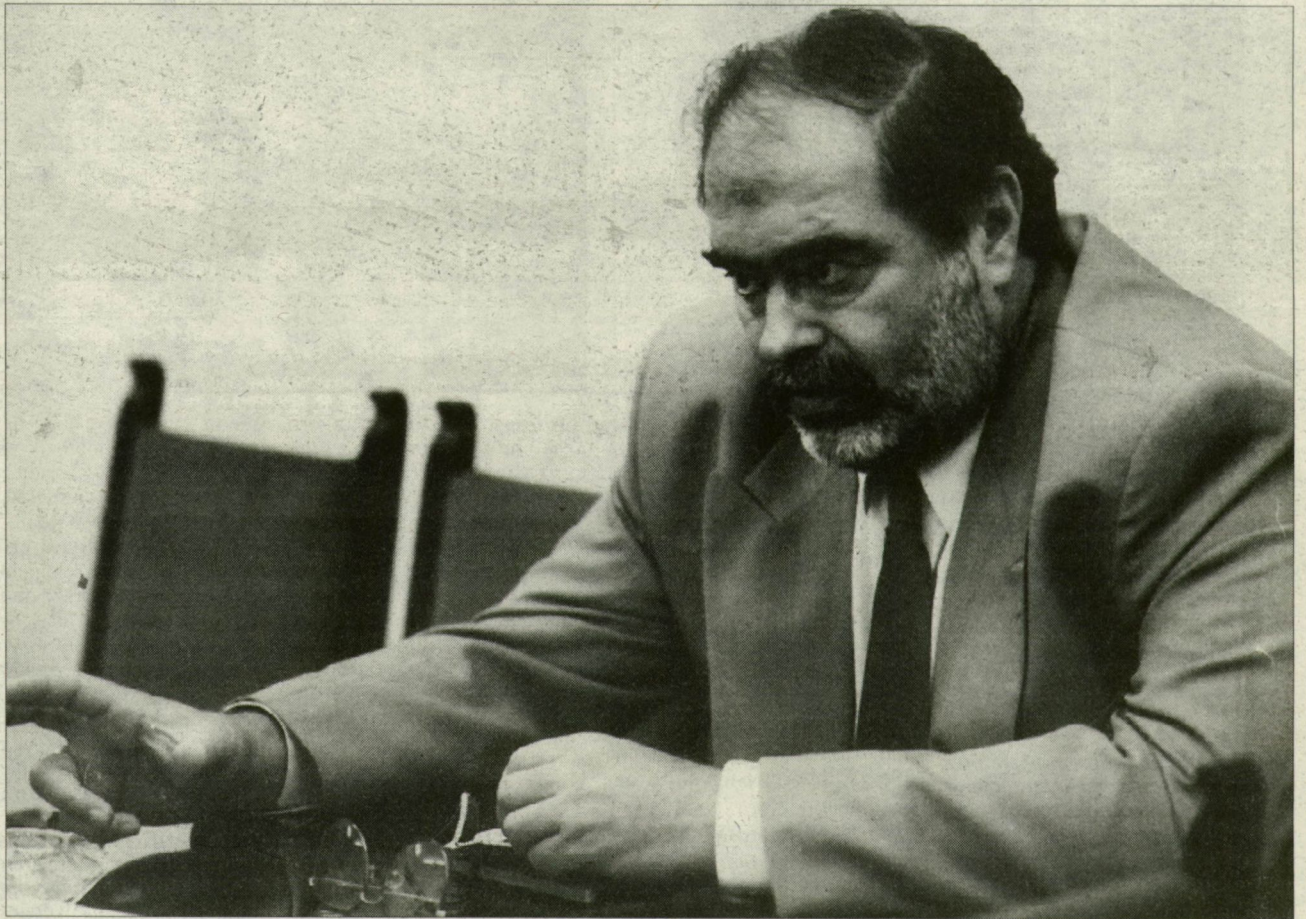
Igazságügyi Minisztérium feladata a jogalkotási folyamatok ellenőrzése, felügyelete. A kormánynak tudatosan kell szelektálnia és sorrendeket megállapítania a különböző minisztériumok törvényalkotási igényei között. Készül a kormány fél éves jogalkotási terve. A minisztériumok több mint száz törvényalkotási és -módosítási tervet adtak be, a tárgyalások nyomán most hatvan körül tartunk, de még ez is sok, veszélyeztetni a teljesítés realitását. Az Igazságügyi Minisztériumnak itt szűró szerepe is van, a törvényelőkészítésben és az országgyűlési szakaszban pedig racionális elképzelésekkel szeretné könnyíteni a törvényalkotási munkát.

■ Gondolom, nemcsak más tárcák törvényalkotási munkájának segítése van napirenden, de az Igazságügyi Minisztériumnak is lesznek saját előterjesztései.

– Valóban így van. Az természetes, hogy nagyobb popularitást kap teszem azt a média vagy az önkormányzati törvény, mint az Igazságügyi Minisztérium által előterjesztés előtt álló törvényjavaslatok. A tárca tervei között szerepel a jogalkotásról szóló törvény előterjesztése, mely fundamentuma lehet a törvényelőkészítő munkának, erősítheti a megalapozott döntéseket, figyelembe veszi háttérszámítások alapján annak gazdasági, pénzügyi, társadalmi hatásait, elhelyezi a jogrendszer egészében. Dolgozunk a miniszteri jogállást szabályozó törvényen, mely szigorú összeférhetlenségi szabályokat fogalmaz meg az állami vezetők tiszttségével összeférhetetlen gazdasági érdekeltségekkel kapcsolatban. A közbeszerzésről szóló törvény – reményeink szerint – a korrupció ellen hat majd, hiszen arról rendelkezik, ki milyen feltételekkel kaphat állami megrendelést. És természetesen dolgozunk az Alkotmánybíróságról szóló törvényen is. Rendezni kell egy elmaradt problémát, ki kell nevezni az állampolgári jogok országgyűlési biztosát, az adatvédelem – és a nemzetiségi jogok országgyűlési biztosát, illetve föl kell állítani ezek intézményeit.

■ Bizonyára az új alkotmány előkészítése az egyik központi feladatuk. Annak idején az Ellenzéki Kerekasztal egyes csoportjai alkotmányozó nemzetgyűlést szerettek volna összehívni, a rendszerváltozás első kormánya ciklusa végére ígért új alkotmányt, ma sokan ellenzik és elhamarkodottnak tartják e munkálatokat. Hogyan vélekedik Ön mindezekről?

– Az alkotmányozás igénye nem újként, a nemzeti megújulás programjában is szerepelt már. Különös, hogy a mostani ellenzéki oldal egyes képviselői korainak, elsieltettek vélik, és nem tartják aktuálisnak ezt a munkát. Holott az előző kormány jelölte ki az új alkotmány megteremtését saját ciklusa megkoronázásaként. Véleményem szerint ez a munka nagyon is aktuális és a jogi-szakmai közélet prominens képviselői is támogatják az előkészítést. A mellette szó-

„Az új alkotmányt 1996-ban népszavazás erősítheti meg” (Fotó: Schmidt Andrea)

Dr. Vastagh Pál 1946-ban a Békés megyei Nagyszénáson született. Szegeden, miután elvégezte a Tartósító- és Húsiipari Technikumot, egyéves katonai szolgálat után a JATE Jogi Karára került. A diploma megvédését követően az egyetemen tanársegéd, majd végigjárva a ranglétrát docens lett (jelenleg fizetés nélküli szabadságon lévő oktatója az universitásnak), 1988-ban dékánánná nevezték ki. Jelentős szerepet töltött be a KISZ országos vezetésében, az MSZMP 1988-as értekezletétől a meginduló reformfolyamat egyik kezdeményezője, egy ideig Csongrád megyei első titkár, a Politikai Bizottság tagja. Az átalakuló kongresszus követően beválasztották a Magyar Szocialista Párt elnökségébe, az elmúlt négy évben a szocialista párt frakciójában tevékenykedett. Az új kormány igazságügyi-minisztere.

lő érvek közül hadd említsem, hogy a mostani alkotmány egy folyamatos alkotmányozás eredménye, első lépésként 1989 őszén módosították, s mint a köztársaság alkotmánya történelmi értéket hordoz, érvényesíti a jogállamiság követelményeit. A kilencvenes módosítás más megfontolások alapján nyúlt hozzá az alkotmányhoz. Most lehetőségünk van arra, hogy tudományos és szakmai revízió alá vegyük szerkezetét, jellegét, megteremtjük az arányokat, az összhangot a fejezetek között tartalmilag is és strukturálisan is. Nem új koncepció, nem új modell készül, az alkotmányozó politikai szándék nem irányul a jelenlegi közjogi berendezkedés megváltoztatására. Szakítani szeretne az alkotmány átmenetiség-jegyeivel, harmonikus, hosszú távra érvényes alaptörvényt igyekszik fogalmazni. Hogy néhány példát is említsek: tisztázza a köztársasági elnök, a miniszterelnök, a kormánytagok és a Parlament viszonyát; megjelenti az önkormányzati struktúrát; lefekteti a közigazgatás területi tagozódását; kialakítja a bíróságok szervezeti rendszerét; meghatározza a nemzetközi jog és a hazai jogrendszer viszonyát; újragondolja a kétharmados törvényt és sorolhatnám. Terveink szerint az új alkotmány tervezete 1995 végére elkészül, s azt népszavazás erősíti majd meg.

■ Többen vélekednek úgy, hogy az új koalíció 72 százalékos parlamenti többségével olyan törvényt szavaztat meg, amit csak akar. – Nem megalapozottak az

ilyen vélemények. A törvények, különösképpen az alkotmány – mely a nemzet hosszú távú alaptörvénye –, nem pártmeggondolások alapján születnek. Hosszas szakmai előkészítés, tudományos megalapozottság jellemzi ezt a munkát, s talán meggyőző a kétkedőket az a tény, hogy az alkotmány-előkészítés koordinálója az Igazságügyi Minisztérium mellett a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Intézete. A szaktudományok képviselői mellett elengedhetetlen a jogász közélet különböző szintjein dolgozók részvétele, tapasztalata is, és rendkívül fontos, hogy a társadalom egésze hiteles, pontos képet kapjon erről a munkáról. Ebben rendkívül sokat segíthet a tömegkommunikáció. Egy nemzet alkotmányának hitelességét, értékét, hatékonyságát a társadalom egésze igazolhatja vissza, az a tény, hogy alaptörvényünk szelleme beépül az emberek gondolkodásmódjába, magatartásába. Az említett szakmai véleményeknek a tudományos műhelyekben folyó munkának kontrollja a nyilvánosság, mely korlátozhatja az esetleges politikai törekvéseket, s a különböző kritikák minősíthetik a kiterjedt alapotmunkát. A legfontosabb műhelyek, ahol az alkotmányelőkészítés szakmai megalapozása folyik, s amelyek véleménye leginkább serkenetheti, pezsdítheti a tudományos munkát: a Legfelsőbb Bíróság, a Legfőbb Ügyészség, az Ügyvédi Kamara, az Alkotmánybíróság és az MTA Állam- és Jogtudományi Intézete. Fölmerülhet az a kérdés is,

hogy milyen hosszúnak, mennyire részletezőnek kell lennie az állam alaptörvényének. Véleményem szerint a legfontosabb, a társadalom működéséhez elengedhetetlen alaptörvények kerüljenek be az alkotmányba. Így nem lehet túlságosan részletező, de úgy gondolom, hogy a mostaninál hosszabb lesz.

■ Első miniszteri megnyilatkozása – amelyet a TV Híradó is kiemelt – nagyon jó visszhangot váltott ki. Arról szövegezte, hogy fel kell gyorsítani a bírósági munkát, rövidebbre kell venni az átfutási időket, hamarabb le kell zárni az ügyeket.

– Természetesen a törvények és eljárási szabályok keretei között. Valóban – s ezt a kormányprogram is tartalmazza – foglalkozni kell azzal, miként lehetne az ügyvédek, ügyészek, bírók munkáját hatékonyabbá tenni, hogyan lehetne a felgyülemlött restanciát feldolgozni és szinkronba kerülni az igazságszolgáltatással azzal az ősi kívánalmával, hogy „legyen idősebb”. A jelenség persze rendkívül bonyolult, egyenetlen az ügyfajták tekintetében éppúgy, mint topográfiailag. Mindenféle jogszabály, mint jogterület, személyi, munkaszervezési, munkafegyelmi és technikai okai egyaránt. Mindezeket az elemeket számba kell venni, meg kell vizsgálni, s olyan új eljárási szabályokat vagy módosításokat kell beiktatni akár a büntető, akár a polgári pereknél, amelyek ésszerűsítik az ügyforgalmat, az ügyintézés, a törvénykezés egész terepét. Átfogó elemzést igényel a jogi

élet minden fóruma és annak számos részlete. Nincsenek illúzióim, tíz-húszéves problémákat nem lehet az egyik napról a másikra megoldani. Viszont a vizsgálódásokat el kell indítani, az ésszerűsítést meg kell kezdeni. Hogy a sértett állampolgár a bíróság helyett ne egy joghézagot kihasználó adóbehajtó kft. erős legényeinél keressen „jogorvoslatot”.

■ Melyek miniszterségének első tapasztalatai, hogyan fogalmazná meg státuszát a kabinetben belül?

– Kedvezőek első benyomásaim, szinte ugyanazzal a szakembergárdával dolgozom, amely az elmúlt években is itt dolgozott. S ez így van jól, hiszen a jog nem lehet a politika eszköze. Igazságügyi-miniszterként legfontosabb feladatomnak tartom ennek érvényesítését a kormányon belül, miniszter kollégáim között.

■ Augusztus 20-a nemzeti és állami ünnepünk. Szent István állama, első törvényi nemzetünk történelmi rajtkövei. Lát-e valami üzenetet a mai kor politikusa számára?

– Augusztus 20-a számomra történelmi tapasztalat és nemzeti érzelm esszenciája. Történelmi üzenete pedig, hogy elődeink, Géza fejedelem, Szent István és Szent László a X., XI., XII. században olyan korszerű állami berendezkedést alakítottak ki, mely képes volt integrálni Magyarországot a korabeli Európához. Képesek voltak időálló művet alkotni, olyan államszervezeti berendezkedést kialakítani, amely évszázadokon át tartósnak bizonyult. Ma is államalapítói elszántságra van szükség, hogy Magyarországot igazodni tudjon azokhoz a követelményekhez, amelyek a világ szerencsésebb országaiban állandó értékeket jelentenek. Ha ezt 1100 évvel ezelőtti őseink képesek voltak megteremteni, akkor miért ne sikerülhetne ez nekünk a millicentenáriumi küszöbén, a második évezred kapujában.

Tandl Lajos